

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Jus Canonicvm R.P. Pavli Laymanni, Soc: Jesu Theologi, Et
Olim In Alma Et Episcopali Academia Dilingana SS.
Canonum Ordinarii Professoris**

Juris Canonici A. R.P. Paulo Laymanno Societatis Jesu Theologo SS.
Canonum In Alma, Catholica, Et Episcopali Universitate Dilingana
Professore Qvondam Ordinario, Prælectionibus Academicis Illustrati

Laymann, Paul

Dilingæ, 1673

Capitvlvm XXXVIII. Veniens.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62587](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62587)

committat, uti testatur *Farinac. de testibus. q. 77. n. 598.* Porro tamen Notarij scripturæ propter officij eius obligationem magis credendam sit, quam testi, si postea neget talia se dixisse, nihilominus in causis criminalib⁹, alijsq; judicijs valde consultum est, ut testes etiam adhibeantur, siue iudex cum Notario, siue Notarius absq; iudice testes productos examinet, ut videlicet scriptura Notarij seu depositionum annotatione fidem pleniorē faciat, & oppugnari deinde non possit, si v. g. testes postea negarent se talia deposuisse, quâ de re *Abbas hic in fine capituli.*

Not. II. Testes diligenter examinandi sunt in primis de negotio rei gestæ, an sciant negotium gestum, & ut causam scientiæ dicant, quo sensu videlicet oculis, auribus &c. deprehenderint, sin autem res sensu perceptibilis nō est v. g. quod Titius sit dominus, tum aliâ causam scientiæ suæ afferre debent, quia v. g. legerunt testamentū, in quo ipsi Titio ager ille legatus erat, deinde examinari debent de loco, tempore & alijs circumstantiis pertinentibus ad facti declarationē & testium deprehendendum consensum vel dissentium; deniq; de famâ & relatione aliorū, ipsorumq; testium credulitate, id est, num credant, vel etiam certi sint, rem gestam esse, abstinendum tamen est non tantum ab incongruis, seu ad causam non pertinentibus, sed etiam à nimis exquisitis interrogationibus, consideratâ tamen qualitate personæ, quæ examinatur, uti videre licet apud *Farin. q. 73. n. 26. & 48.* addit hic *Imolan. 6. Abb. n. 13.* Si testis persona ignota sit, saltem generatim examinari posse, num sit criminosa vel aliter inhabilis ad testificandum. item an sit diues &c.

CAPITVLVM XXXVIII, Veniens.

PARAPHRASIS.

Archidiaconus Claremontensis electus fuerat in decanum, cum autem aliqui è capitulo se ei opponerent, causa commissa fuit iudicibus, qui latâ sententiâ pro Archidiacono, eâ ex parte mandârunt executioni, petebat itaq; à Pontifice Archidiaconus, vt iuberet totam sententiæ executionem

fieri, sed alii procuratores se opposuerunt, eò quod sententia iniussè, & post interpositâ ad Pontificem appellacionē promulgata fuisset; cum autem Archidiaconus procuratores nec admittere, nec eis respondere vellet, quod videlicet excommunicati essent, prodiit Petrus Subdiaconus asserens se in Decanum Claremontensem electū esse, id eòq; decanatum ad se, non ad Archidiaconum pertinere, tunc Pontifex interlocutus fuit, audiendū esse Petrum, si in continenti suâ intentionē probare posset, quod ubi testibus & instrumentis productis fecisset, Pontifex interlocuendo pronuntiavit Petri interesse, ac proinde se opponere posse; quare postquam lis inter Petrum & Archidiaconū contestata esset, tam super electione, quam super sententiâ prius pro Archidiacono latâ, quæ sitū fuit ex Archidiacono, num attestaciones, quæ super præcedente articulo, an Petri interesset, latâ fuerant, in hoc principali iudicio admittere vellet; respondit ille se admissurum, dummodò contra testium dicta & personas obiicere possit, sed Petrus dixit, quod attestacionibus illis uti noller, cum tantum super incidente articulo receptæ fuissent, lite non contestatâ, quare vel eisdem, vel alios testes se denuò producturum super causa principali; Archidiaconus autē ex aduerso opposuit, cum testes tam super sententiâ, quam super electione deposuissent, & depositiones publicatæ & cognitæ fuerint, non esse concessum alios testes super articulis eisdem producere. His omnibus consideratis respondet ac mandat Innoc. III. vt testes ex utrâque parte producendi super toto negotio recipiatur, & tam super causâ principali, quam super incidente pronuntietur, & quia ea, quæ in capitulo aguntur, nō facilius per alios, quam ipsos Canonicos nosci possunt, id eò Claremontensis Ecclesiæ Canonici ab excommunicatione absolui debent ad cautelam, vt testimonium pro utrâq; litigantium parte proferre queant.

SUMMARIVM.

1. Ob duas præcipuè causas sententia nulla est,
P P & eius

& eius executio retractari debet.

2. Sententiâ latâ, tertius cuius interest, eius executionem impedire potest, debet tamen ante litem contestationem saltem summarie probare, quod suâ interfit.

3. Post attestaciones publicatas, possunt adhuc testes super eodem articulo inter easdem personas produci, si agatur de alio modo, & ad alium finem.

4. Testes producti & non plenè recepti in iudicio summario, in ordinario plenam fidem non faciunt, nullam, si contra ea dicant, que in summario deposuerant.

5. Dicta testium horum possunt cõmuni consensu partium approbari, ut plenâ fidem mereantur.

6. Testis, de cuius excommunicatione dubitatur, prius ad cautelam absolvendus, quam ad ferendum testimonium admittatur.

1 **NOT. I.** Duæ sunt præcipuæ causæ, ob quas lata sententiâ nullius roboris est, & idè executio eius retractari debet. Prima, si lata sit post legitimè interpositâ appellationem, quandoquidem appellatio suspendit iurisdictionem iudicis à quo. Secunda, si lata sit iniuste v. g. ex falsis instrumentis. *l. vlt. C. si ex falsis instrum. ita notat gl. hinc. verb. Appellationem.*

2 **NOT. II.** Si sententiâ lata sit inter partes, tertius cuius interest, eius executionem impedire potest, sed antequâ admittatur ad iudiciû litisq; contestationem, in continentiprobare debet saltem summarie ac leuiter, quod sua interfit, idq; procedit secundum *Innoc. hic. n. 1.* Si res à nemine possideatur, v. g. beneficiû (de quo contenditur) vacans sit, ut in casu huius capituli. At verò si res possessa fuisset ab vno; quæ alteri restitui deberet, tum executio sententiæ faciendâ esset, præstita prius indemnitate cautione illi, qui sua interesse ostendit, idq; ordinariè verum est; nõ itè si tertius ille hoc ipsum sua interesse summarie ostendat, ne possessio ad alium potentiorè transferatur, à quo postea difficilius recuperari queat, ut *Abbas hic notat n. 5. arg. c. Pisanis. 19. de restit. spoliat.* vide *Felinum hic,* & quæ dicuntur in *c. Cum super. 17. & c. pen. De sententiâ & re iudicatâ.*

3 **NOT. III.** Tametsi attestaciones publicatæ

cognitæ sint, possunt tamen testes super eodem articulo inter easdem personas produci, si agatur de alio modo & ad aliû finem. ita *Innoc. hic. n. 4. gl. verb. Vrag. pars. Abbas. n. 15. Farin. de testib. q. 75. n. 102. & seqq.* Exemplum habes hinc. nam Petrus prius testem super hanc electione & infirmitate sententiæ pro Archidiacono produxerat, ad ostendendum suâ interesse, postea verò admissus est ad testes producendos, per quos probaret sibi jus competere ad decanatum.

4 **NOT. IV.** Testes producti & non plenè recepti in iudicio summario, v. g. super incidente questione aut in possessorio iudicio fidem plenam non faciunt in iudicio ordinario, quare non oblatè publicatione iidem quoq; produci possunt super causâ principali, vel in petitorio iudicio. Ita *Joan. Andr. hic. in princ. Imola. n. 2. Felinus n. 19. Farinacius. n. 112.*

Limita & declara r. quòd nihilominus attestaciones præsumptionem aliquam faciant, & idè allegari possunt à parte pro quâ factæ sunt, uti ex hoc capitulo colligitur.

2. Si testes in plenario iudicio dicant contra ea, quæ in summario deposuerant, fides ipsis habenda non est, secundum *gl. receptam Abbacem. n. 16. Felinum. n. 20.*

3. Quòd partes cõmuni consensu approbare possint dicta testium, ita ut plenam fidem mereantur, sic uti ex hoc cap. colligitur, & docet *gl. recepta. verb. Veller. Hostiensis & Imola hic. n. 2.* quòd partes minus sufficientibus probationibus se submittere possunt.

5 **NOT. V.** Testis, de cuius excommunicatione dubitatur, prius ad cautelam absolui debet, què iudiciale testimonium proferre permittatur, sed bene monet *gl. fin. hic* requiri aliquam causam necessitatis, cur excommunicati, præmissâ absolutione, in testes admittantur, quia v. g. alii tam idonei haberi non possunt, ut in casu huius capituli, siquidem capitulares magis esse censentur ea, quæ in capitulo gesta sunt.

CAPITVLVM XXXIX.

Tuis.

PARAPHRASIS.

Monachi & Conuersi in causis propriis monasterii